

ПАВЛЕ ЗЕЛИЋ

НОМО НОМИНИ LUPUS EST

Овог петог децембра 1912. године, на Старој планини не чује се скоро ништа. Нема канонада топова из даљине, праскања пушака и оштрих команди. Мирно је.

Ипак, ту и тамо понешто шушне. То је само старац, српски војник са огромним, опуштеним брковима и чекињастом брадом, који уморно хода ногу пред ногу. Пушка му је на рамену, на глави шајкача, а шињел је испунио сувим лишћем да га макар мало греје. Избраздано лице и празне очи не показују емоције. Он само иде куда је наумио.

Али, није сам. Ту, близу, је турски официр на коњу. Још увек има паперјасте мустаће, али се држи као прави ратник у повратку из победе. Широки осмех краси му младо лице, док полузатворених очију ужива у сунчевој светлости и варљивој топлоти. Забацио је турбан на глави, и раздрљио одећу, раскошну колико то униформа може бити.

Негде на пола пута између ове двојице крије се дечак. Носи превелики капут без ознака. Само би упућенији посматрач могао да у том, више пута невешто крпљеном комаду одеће, препозна део бугарске униформе. Завежљај и котур конопца који носи на леђима, грозничави поглед и нервоза у покретима, откривају црноберзијанца-приправника.

Сваки од њих још увек мисли да је сам.

Већ наступа зима, гомилају се први наноси снега на земљи и гранама четинара. Оштри врхови планине су близу, топлина људских домова далеко.

Пада ноћ, сенке су све дуже, али млади официр то као да не примећује. Последњи зраци дана обасјавају пахуље, које га све гушће засипају. Он веселим гласом запева:

„Ali Babanin bir çiftliği var
çiftliğinde çocukları var
Hey, hey diye bağırir
çiftliğinde Ali Babanin”

Из грања га пажљиво прати пар очију.

„Хеј Турчин!”, чује глас негде иза својих леђа.

Осврће се, али не види ништа сем шуме, и трагова свог коња који полако нестају под снегом. Хвата се за парадно копље, упери га преда се и маше лево-десно.

„Ко... ко је тамо!?”

„Како ко? Па ја!”, викне Бугарче, и искочи из жбуња. Како се појави, тако крајем ужета опали коња по сапима. Животиња зањишта и пропе се. Јахач који није држао дизгине тресне у труло лишће и мек снег.

Док коњ нестаје у сенкама дрвећа, дечак користи Турчинову непажњу да покупи украшени кратки јатаган, који му је испао у снег. Коначно угледавши нападача, официцер покуша да га ухвати са земље.

„Хеј, враћај то!”, виче, не успевајући да га зграби. Док трчи назад у гушћу шуму, дечак му се исплази.

Официцер, поражен, седи у снегу. Нема коња, изгубио је пушку и другу опрему, а и украдена му је највреднија ствар коју је имао. Остало му је само преломљено копље.

„А јебему...”, каже он.

И тада му се цев прислања на теме. Са друге стране гледа га српски војник.

„Богами, ти си данас баш надрљао.”

Старац тера официцера испред себе. И дечак је ту, сакривен у крошњи оближњег дрвета.

„Турчин, па још официцер, а знаш српски. Откуд то?”, упита старац.

„Нунала ме Нана која је била из ових крајева. Зар је битно? ’Оћеш ли ме саслушати шта ти причам? Кажем ти, правиш велику грешку!”

„Грешку си направио ти, арлаучући да те чује цела шума. И непријатељи.”

„Био сам срећан, слободан, и ишао кући мојој драгани, што да не певам? Уосталом... чекај, зар ти стварно не знаш?”

У том тренутку зачују зов вука који их прекине у дискусији и навуће им страх на лица. Гласан је, чује се из близине.

То је само дечак. Имитира звер, а последица његове вештине су два човека који панично беже.

Деран остане да се смеје гледајући их. Али одмах затим, и њему се замрзне осмех. Јер за његовим лажним, зачу се неколико урлика правих вукова. Дечак се осврће, покушавајући да оцени одакле допире завијање. И одмах потом зажди за овом двојицом.

Потпуна је ноћ. Младић и старац су на пропланку уз стрму и голу стену. Запалили су ватру. Стари војник је потпирује, све време држећи на нишану Турчина.

„Колико пута треба да ти поновим? Рат је готов. Ми... ми смо изгубили”, замуца Турчин. „Покренути су преговори, али то је само одлагање неизбежног. Нема дакле разлога да ме држиш заробљеног, разумеш ли?”, објашњава младић. „Мораш да ме пустиш. Молим те.”

„Можда је то тачно, а можда би све измислио само да избегнеш срамоту. Истину да ти кажем, ја већ данима лутам, и рад сам да ти поверујем”, одговара старац док се одсутно чеше по глави. А онда се досети нечег. „Чек, чек... ако и јесте тако, ти си странац на мојој земљи. Нежељени улез којег смо једва истерали. И ниједан од вас нам овде више не треба.”

Прилази официру са болним и језивим осмехом на лицу и пуни метак у пушку.

„Не! Шта радиш то? Не прилази! Упозоравам те!”

„Што, ‘оћеш звати Нану?”

Утом на старца с леђа налети престашено Бугарче. Обојица падну, један преко другог.

„Ама, шта...?”, изненађено ће старац док се придиже. „Опет ти мали!”

За то време, официр навали да бежи.

„Ух, утече ништарија! Стани! Стој бре!”, виче старац, гледајући где му је пала пушка.

Како је то рекао, официр се замрзну у покрету, са подигнутим рукама. Али не због старца. Код прве линије дрвећа, појавили су се вукови. Пристиже читав велики чопор, полако опкољавајући пропланак. Добро се виде. Најближи, јер им крзно баца одсјаје од ватре, а они даље, због очију које горе у тами.

„Да се ниси макао!”, опет ће старац.

„Н-н-не пада ми ни на памет.”

Одјекује пуцањ и метак погађа у снег, тик испред најближег вука. Животиња одскочи, али не зацвили. А када се повуче у сенке, наставља да режи. Одбијена, не и поражена.

„Мирни смо... бар неко време.” Старац ставља руку на раме престрављеном официру водећи га назад ка ватри и заробљеништву.

Дечак и старац раде ћутке. Мали се прихватио прикупљања грања, и довлачи га до ватре. Она сада јаче букти и осветљава дубље у шуму. Чинећи и претњу која одатле вреба очигледнијом.

Стари за то време везује младића, који се дере и отима.

„Јеси ли ти луд!? Појешће ме вуци!”

Српски војник обара официра на земљу, и са муком завршава посао.

„Не кукај више ако бога знаш. Овако бар не морам да бринем ’оћеш ли да бегаш док не смислим шта ћу са тобом.”

„А за оне аветиње је ту моја прангија”, додаје, гладећи цев пушке.

Турчин покуша да се ослободи, али убрзо одустаје јер му сваки трзај све дубље усеца конопац у кожу и месо. Најзад, само клоне главом, очајавајући над својом судбином.

„Баш ти ’фала за ово канапче”, сад се старац обрати дечаку. „А шта оно рече дете, чији си ти?”

Мали се накратко премишља па најзад изусти: „Па... ваш!”

„Нешто ми не делује. Ни по том војничком шињелу, ни по нагласку, јербо су оба бугарски”, узвраћа му старац гледајући га испод ока. А онда се насмеја. „Ал’смо у сваком случају савезници!”

Дечак одахну. Вукови су тамо, а људи овамо. Нема сумње где му је место.

Од ватре је остао само мали пламен. То је и даље довољно да држи грабљивце на одстојању, али немају више чиме да је ложе. А зора је далеко.

Зна све то старац. Зато се препишава, тражећи заосталу муницију по џеповима. Оно што има није довољно. Поново отвара шаку и броји метке. Само три.

Увезаног Турчина ништа од тога не брине. Спава у седећем положају и хркањем надгласава режање вукова. Дечак, пак, поку-

шава да искористи ситуацију и оцепари га. Таман му је завукао руку у унутрашњи џеп када га прекине глас: „Еј, шта радиш то?!”

Дечак се осврће уплашено. Старац га удара по руци и избија му официров новчаник.

„Остав, бре!”, настави да виче старац док хвата дечака за гушу. „Види ти само мале лопине... јеси и мене ’тео тако?”

„Немој чича, молим те!”, закркља дечак. Стисак не попушта, и мали се маша иза леђа, вадећи јагаган.

Старац немо отвара уста, запањен. Пада на колена, држећи се за врат из којег шикља крв. Дечак се повлачи од њега, стежући оружје.

„Ни-нисам хтео...!”

Окреће се да би подигао завежљај са земље када га прекине пуцањ. Иако је већ лицем на земљи, у старчевим рукама је пушка која се дими.

„Идем ја сада”, каже дечак и стровали се.

Избезумљен, везани Тучин се повлачи док не удари леђима о стену. Чопор прилази. Полако. Сигурно.

Пламен још мало затрепери. Тренутак пре него што ће навалити тама и звери, младић погледа у небо и прозбори: „Хоћу кући...”